

MD-2004, mun. Chișinău, bd. Ștefan cel Mare și Sfint, 198
Tel. 24-36-41

Nr. 06/279 din 26.01. 2016
La nr. 523 din 30 decembrie 2015

Parlamentul Republicii Moldova

Prin prezenta, Vă remitem atașat raportul de expertiză anticorupție asupra proiectului de lege pentru completarea Codului de procedură penală al Republicii Moldova nr.122 din 14.03.2003 (art.7, 68, 72, 79, 80 și 309).

*Anexă: Raportul de expertiză anticorupție – 3 file,
Anexa raportului de expertiză – 3 file.*

Director adjunct

Cristina ȚARNĂ

18 01 150 16

RAPORT DE EXPERTIZĂ ANTICORUPȚIE
asupra nivelului coruptibilității proiectului
de lege pentru modificarea Codului de Procedură Penală al
Republicii Moldova (art.7, 68, 72, 79, 80, 309)

I. EVALUAREA GENERALĂ A PROIECTULUI

1. Evaluarea fundamentării proiectului

1.1 Fundamentarea generală a proiectului

a. Autor al inițiativei legislative este un grup de deputați în Parlament, autor nemijlocit - deputați în Parlamentul RM, ceea ce corespunde art. 73 din Constituție și art. 47(44) din Regulamentul Parlamentului.

b. Categoria actului legislativ propus este lege organică, ceea ce corespunde art. 72 din Constituție și art.art. 6-11, 35 din Legea privind actele legislative, nr.780-XV din 27.12.2001.

c. Scopul promovării proiectului. Proiectul propune modificarea și completarea art.7 alin.(3), art.68 alin.(2), art.72 alin.(2) și alin.(4), art.79 art.80 și art.309 alin.(1) ale Codului de procedură penală nr.122/2003. Reglementările propuse stabilesc:

- posibilitatea verificării constituționalității normelor procesual penale deja aplicate în procesul judecării cauzei;
- posibilitatea pentru apărătorul care participă la realizarea actelor de urmărire penală în cadrul procesului penal să adreseze persoanei (interesele cărora le apără) întrebări, observații și îndrumări;
- posibilitatea participării avocaților stagiați în calitate de apărători ai victimei, părții vătămate, părții civile și părții responsabile civilmente, în cadrul procesului penal;
- posibilitatea depunerii cererii de eliberare provizorie de către avocatul bănuțului, învinutului sau inculpatului.

d. Suficiența argumentării. Au fost respectate prevederile art.20 al Legii nr.780/2001 privind actele legislative, nota informativă stabilind condițiile ce au impus elaborarea proiectului și principalele prevederi, cu evidențierea elementelor noi aduse în cadrul sistemului, cu argumentarea corespunzătoare și gradul de compatibilitate a reglementărilor proiectului cu cadrul normativ național în domeniu. Cu toate acestea, după examinarea propunerilor și argumentelor invocate de autor, recomandăm revizuirea textului prevederilor și îmbunătățirea argumentării.

1.2 Fundamentarea economico-financiară a proiectului

Implementarea prevederilor proiectului nu presupune cheltuieli financiare suplimentare din bugetul de stat.

1.3 Promovarea sau prejudicierea intereselor de grup ori individuale, în lipsa unei justificări a interesului public

Traducerea în viață a prevederilor propuse promovează preponderent interesele apărătorilor/avocaților care vor beneficia de o gamă extinsă de drepturi în cadrul procesului penal.

2. Evaluarea compatibilității proiectului cu standarde anticorupție

În proiect nu au fost atestate incompatibilități cu standardele naționale și internaționale anticorupție și nu au fost identificate domenii în care proiectul nu satisface cerințele sau sînt în contradicție cu aceste standarde.

Asigurarea transparenței în procesul decizional. La momentul examinării proiectul de lege pentru completarea Codului de procedură penală al Republicii Moldova nr.122/2003 și nota informativă la acesta erau publicate pe site-ul Parlamentului Republicii Moldova www.parlament.md ceea ce atestă faptul că sunt întrunite cerințele impuse de prevederile art. 8-12 ale Legii nr.239-XVI/2008 privind transparența în procesul decizional.

II. EVALUAREA ÎN FOND A PROIECTULUI

1. Formulări lingvistice ambigui

Textul proiectului corespunde tehnicii legislative și normative, regulilor limbajului și expresiei juridice.

2. Conflicte ale normelor de drept

Articol unic – Codul de Procedură penală al Republicii Moldova nr.122-XV din 14.03.2003 (republicat în Monitorul Oficial al republicii Moldova nr.248-251/699 din 05.11.2013 Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.104-110/447 din 07.06.2003), cu modificările și completările ulterioare, se modifică și se completează după cum urmează:

1. Articolul 7 alineatul (3) va avea următorul cuprins:

„(3) Dacă în procesul judecării cauzei se constată că norma de drept ce urmează a fi aplicată sau care a fost deja aplicată poate fi în contradicție cu prevederile Constituției Republicii Moldova, și este expusă într-un act juridic care poate fi supus controlului constituționalității, judecarea cauzei se suspendă, instanța de judecată formulează o sesizare, în conformitate cu prevederile Codului jurisdicției constituționale, Curții Constituționale pentru a verifica constituționalitatea actului.”

La moment, art.7 alin.(3) al Codului de procedură penală nr.122/2003 stabilește: „Dacă, în procesul judecării cauzei, instanța constată că norma juridică ce urmează a fi aplicată contravine prevederilor Constituției și este expusă într-un act juridic care poate fi supus controlului constituționalității, judecarea cauzei se suspendă, se informează Curtea Supremă de Justiție care, la rândul său, sesizează Curtea Constituțională.”

La rândul său, Codul jurisdicției constituționale nr.502/1995 stabilește în art.4 alin.(1) lit.a): „(Curtea Constituțională) efectuează, la sesizare, controlul constituționalității legilor și hotărârilor Parlamentului, decretelor Președintelui Republicii Moldova, hotărârilor și ordonanțelor Guvernului, precum și a tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte”; iar art.4 alin.(1) lit.g) stabilește. „(Curtea Constituțională) rezolvă excepțiile de neconstituționalitate a actelor juridice, sesizate de Curtea Supremă de Justiție”. Art.25 din Legea nr.317/1994 cu privire la Curtea Constituțională și art.38 al Codului jurisdicției constituționale nr.502/1995 stabilesc expres cine sunt subiecții cu drept de sesizare a Curții Constituționale: „Președintele Republicii Moldova, Guvernul, ministrul justiției, Curtea Supremă de Justiție, Procurorul General, fracțiunea Parlamentară, Avocatul Poporului, Avocatul Poporului pentru drepturile copilului și Adunarea Populară a Găgăuziei (pentru actele care îngrădesc împuternicirile Găgăuziei)”.

Modificarea prevederilor art.7 alin.(3) al Codului de procedură penală nr.122/2003 distorsionează calea stabilită de cadrul normativ actual pentru contestarea constituționalității actului, prin intermediul excepției de neconstituționalitate, în cadrul căreia Curtea Supremă de Justiție (în urma sesizării primite din partea instanțelor judecătorești) în conformitate cu art.2 lit.b) și art.16 lit.b) al Legii nr.789/1996 cu privire la Curtea Supremă de Justiție, sesizează Curtea Constituțională pentru a se pronunța asupra constituționalității actelor juridice.

După cum observăm, instanța judecătorească nu poate sesiza în mod direct Curtea Constituțională iar modificarea propusă de autor contravine cadrului normativ în vigoare.

În ceea ce privește propunerea autorului referitoare la suspendarea judecării cauzei, amintim despre faptul că art.7/1 al Codului jurisdicției constituționale nr.502/1995 stabilește o procedură complexă și completă la acest capitol. Astfel, acțiunea actelor supuse controlului constituționalității, sesizate în modul corespunzător la Curtea Constituțională, poate fi suspendată pînă la soluționarea în fond a cauzei cu emiterea unei decizii sau hotărâri definitive. Curtea Constituțională va examina cererea de suspendare a actului normativ contestat cel târziu în a doua zi lucrătoare după înregistrarea sesizării. Decizia de suspendare a acțiunii actului contestat se adoptă de plenul Curții Constituționale cu votul a cel puțin 3 judecători. În caz de imposibilitate a convocării plenului Curții, decizia de suspendare se emite printr-o dispoziție a Președintelui Curții Constituționale, cu confirmarea ulterioară obligatorie de către plenul Curții Constituționale.

Recomandarea: Datorită contradicției cu cadrul normativ actual, pe de o parte, precum și dublării prevederilor normative deja existente, pe de altă parte, recomandăm excluderea normei.

Articol unic – Codul de Procedură penală al Republicii Moldova nr.122-XV din 14.03.2003 (republicat în Monitorul Oficial al republicii Moldova nr.248-251/699 din 05.11.2013 Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.104-110/447 din 07.06.2003), cu modificările și completările ulterioare, se modifică și se completează după cum urmează:

2. La art.68, alineatul (2) se completează cu punctul 2/1) cu următorul conținut:

„2/1) să se adreseze, cu permisiunea organului de urmărire penală sau a instanței de judecată, persoanei interesele căreia le reprezintă cu întrebări, observații, îndrumări”.

Deși în nota de argumentare autorul propune reglementarea respectivă pentru „avocatul-apărător și avocatul reprezentant al victimei, părții vătămate, părții civile, părții civilmente responsabile în caz de asistare la realizarea actelor de urmărire penală”, din contextul în care

este plasată norma – ca un punct distinct în cadrul art.68 alineatului (2) care reglementează drepturile apărătorului bănuितului, învinuitului sau inculpatului – precum și din conținutul normei rezultă o „dedicație” a acesteia anume pentru bănuितul, învinuitul sau inculpatul apărât de avocat.

Referitor la acest aspect, amintim prevederile art.68 alin.(2) pct.(1), conform căruia avocatul bănuितului, învinuitului sau inculpatului deja are dreptul „de a avea întrevederi cu bănuितul, învinuitul, inculpatul fără a se limita numărul și durata lor”. În decursul acestor întrevederi nelimitate avocatul poate să le ofere clienților săi (bănuितului, învinuitului sau inculpatului) orice fel de sfaturi și îndrumări, fără vreo restricție, însă perpetuarea acestei practici și în cadrul acțiunilor procesuale desfășurate va influența rezultatul acestor acțiuni, chiar cu riscul neatingerii scopului procesului penal.

Legea procesual-penală recunoaște dreptul de a „se adresa cu întrebări, observații, îndrumări” doar pentru reprezentantul legal al martorului minor (art.91 alin.(2) pct.(1)) și pentru avocatul martorului (art.92 alin.(2)). Legiuitorul național a decis că pentru aceste categorii de persoane, relativ dezinteresate/nepărtinitoare, se permite „adresarea întrebărilor, observațiilor, îndrumărilor”. Extinderea acestei prevederi și pentru avocatul bănuितului, învinuitului sau inculpatului este după părerea noastră un exces care va influența negativ atât acțiunile procesuale și chiar întregul proces de cercetare a infracțiunilor.

Recomandarea: Recomandăm autorului excluderea normei.

3. Norme de trimitere, de blanchetă și norme în alb

Nu sînt identificate norme de trimitere, de blanchetă și norme în alb, capabile să genereze coruptibilitate.

4. Discreții excesive ale autorităților publice

Nu sînt identificate discreții excesive ale autorităților publice, capabile să genereze coruptibilitate.

5. Cerințe excesive pentru exercitarea drepturilor persoanelor

Cerințe excesive pentru exercitarea drepturilor

Articol unic – Codul de Procedură penală al Republicii Moldova nr.122-XV din 14.03.2003 (republicat în Monitorul Oficial al republicii Moldova nr.248-251/699 din 05.11.2013 Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.104-110/447 din 07.06.2003), cu modificările și completările ulterioare, se modifică și se completează după cum urmează:

4. Articolul 72 alineatul (4), cuvintele „și hotărârea respectivă nu este susceptibilă de a fi atacată” se exclud.

Semnalăm asupra unei prevederi care stabilește condiții excesive pentru exercitarea dreptului de a cere înlăturarea avocatului din procesul penal.

La moment, cadrul normativ stabilește în art.72 alin.(2) și alin.(3) al Codului de procedură penală nr.122/2003:

„(2) Avocatul care acordă asistență juridică garantată de stat va fi înlăturat din procesul penal dacă persoana pe care o apără are temeieri reale de a pune la îndoială competența sau buna-credință a avocatului și va depune o cerere pentru înlăturarea acestui apărător din proces.

(3) Apărătorul nu poate participa în procesul penal dacă a acordat anterior sau acordă în

prezent asistență juridică unei persoane ale cărei interese vin în contradicție cu interesele persoanei pe care o apără, precum și dacă se află în relații de rudenie sau în relații de dependență personală de prima.”

Conform art.72 alin.(4) al Codului de procedură penală nr.122/2003: „Cererea de înlăturare din procesul penal a apărătorului se soluționează de către procuror sau de instanță și hotărârea respectivă nu este susceptibilă de a fi atacată.” Este relevantă și prevederea de la art.71 alin.(3): „Admiterea sau neadmiterea renunțării la apărător se decide de către procuror sau de instanță prin hotărâre motivată.”

Cu alte cuvinte, persoana singură decide asupra faptului dacă mai are sau nu încredere în avocatul său și îi mai încredințează apărarea drepturilor și intereselor sale legitime. Norma care oferă posibilitatea atacării hotărârii instanței de înlăturare a apărătorului, este o reglementare care stabilește cerințe excesive atât pentru persoana-client al avocatului cât și pentru reprezentantul organului de urmărire penală care constată una dintre circumstanțele în care apărătorul nu are dreptul să participe la procesul penal.

Recomandarea: Recomandăm excluderea normei.

6. Accesul limitat la informație, lipsa transparenței

Textul proiectului nu necesită a fi evaluat prin prisma accesului la informație sau asigurării transparenței.

7. Lipsa sau insuficiența mecanismelor de control

Implementarea prevederilor proiectului nu presupune aplicarea cărorva mecanisme suplimentare de control.

8. Responsabilitate și sancțiuni necorespunzătoare

Proiectul nu implică careva responsabilități și nu necesită referințe exprese la responsabilitate și sancțiunile aplicate pentru încălcarea prevederilor sale.

Expertiza a fost efectuată în temeiul Regulamentului cu privire la organizarea procesului de efectuare a expertizei anticorupție a proiectelor de acte legislative și normative, adoptat prin Hotărârea Guvernului nr. 977 din 23.08.2006, în condițiile Metodologiei de efectuare a expertizei anticorupție a proiectelor de acte legislative și normative, aprobată prin ordinul directorului Centrului Național Anticorupție nr. 62 din 19.04.2013, de către

Roman Starașciuc
inspector principal Direcția legislație și expertiză anticorupție
19 Ianuarie 2016

*Prezentul raport este publicat pe pagina oficială a
Centrului Național Anticorupție - www.cna.md*

**Anexa la raportul de expertiză anticorupție
asupra nivelului coruptibilității proiectului**

de lege pentru modificarea Codului de Procedură Penală al Republicii Moldova (art.7, 68, 72, 79, 80, 309)

Nr.	Norma	Factori de coruptibilitate și alte obiecții	Analiza	Recomandarea
1	<p>Articol unic – Codul de Procedură penală al Republicii Moldova nr.122-XV din 14.03.2003 (republicat în Monitorul Oficial al republicii Moldova nr.248-251/699 din 05.11.2013 Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.104-110/447 din 07.06.2003), cu modificările și completările ulterioare, se modifică și se completează după cum urmează: 1. Articolul 7 alineatul (3) va avea următorul cuprins: „(3) Dacă în procesul judecării cauzei se constată că norma de drept ce urmează a fi aplicată sau care a fost deja aplicată poate fi în contradicție cu prevederile Constituției Republicii Moldova,</p>	<p>Prevederi incompatibile cu legislația în vigoare</p>	<p>La moment, art.7 alin.(3) al Codului de procedură penală nr.122/2003 stabilește: „Dacă, în procesul judecării cauzei, instanța constată că norma juridică ce urmează a fi aplicată contravine prevederilor Constituției și este expusă într-un act juridic care poate fi supus controlului constituționalității, judecarea cauzei se suspendă, se informează Curtea Supremă de Justiție care, la rândul său, sesizează Curtea Constituțională.” La rândul său, Codul jurisdicției constituționale nr.502/1995 stabilește în art.4 alin.(1) lit.a): „(Curtea Constituțională) efectuează, la sesizare, controlul constituționalității legilor și hotărârilor Parlamentului, decretelor Președintelui Republicii Moldova, hotărârilor și ordonanțelor Guvernului, precum și a tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte”; iar art.4 alin.(1) lit.g) stabilește. „(Curtea Constituțională) rezolvă excepțiile de neconstituționalitate a actelor juridice, sesizate de Curtea Supremă de Justiție”. Art.25 din Legea nr.317/1994 cu privire la Curtea</p>	<p>Datorită contradicției cu cadrul normativ actual, pe de o parte, precum și dublării prevederilor normative deja existente, pe de altă parte, recomandăm excluderea normei.</p>

și este expusă într-un act juridic care poate fi supus controlului constituționalității, judecarea cauzei se suspendă, instanța de judecată formulează o sesizare, în conformitate cu prevederile Codului jurisdicției constituționale, Curții Constituționale pentru a verifica constituționalitatea actului.”

Constituțională și art.38 al Codului jurisdicției constituționale nr.502/1995 stabilesc expres cine sunt subiecții cu drept de sesizare a Curții Constituționale: „Președintele Republicii Moldova, Guvernul, ministrul justiției, Curtea Supremă de Justiție, Procurorul General, fracțiunea Parlamentară, Avocatul Poporului, Avocatul Poporului pentru drepturile copilului și Adunarea Populară a Găgăuziei (pentru actele care îngrădesc împuternicirile Găgăuziei)”.

Modificarea prevederilor art.7 alin.(3) al Codului de procedură penală nr.122/2003 distorsionează calea stabilită de cadrul normativ actual pentru contestarea constituționalității actului, prin intermediul excepției de neconstituționalitate, în cadrul căreia Curtea Supremă de Justiție (în urma sesizării primite din partea instanțelor judecătorești) în conformitate cu art.2 lit.b) și art.16 lit.b) al Legii nr.789/1996 cu privire la Curtea Supremă de Justiție, sesizează Curtea Constituțională pentru a se pronunța asupra constituționalității actelor juridice.

După cum observăm, instanța judecătorească nu poate sesiza în mod direct Curtea Constituțională iar modificarea propusă de autor contravine cadrului normativ în vigoare.

În ceea ce privește propunerea autorului referitoare la suspendarea judecării cauzei, amintim despre faptul că art.7/1 al Codului jurisdicției constituționale nr.502/1995 stabilește o procedură complexă și completă la acest capitol. Astfel, acțiunea actelor supuse controlului constituționalității, sesizate în modul

			<p>corespunzător la Curtea Constituțională, poate fi suspendată pînă la soluționarea în fond a cauzei cu emiterea unei decizii sau hotărâri definitive. Curtea Constituțională va examina cererea de suspendare a actului normativ contestat cel târziu în a doua zi lucrătoare după înregistrarea sesizării. Decizia de suspendare a acțiunii actului contestat se adoptă de plenul Curții Constituționale cu votul a cel puțin 3 judecători. În caz de imposibilitate a convocării plenului Curții, decizia de suspendare se emite printr-o dispoziție a Președintelui Curții Constituționale, cu confirmarea ulterioară obligatorie de către plenul Curții Constituționale.</p>	
2	<p>Articol unic – Codul de Procedură penală al Republicii Moldova nr.122-XV din 14.03.2003 (republicat în Monitorul Oficial al republicii Moldova nr.248-251/699 din 05.11.2013 Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.104-110/447 din 07.06.2003), cu modificările și completările ulterioare, se modifică și se completează după cum urmează: 2. La art.68, alineatul (2) se completează cu punctul 2/1) cu următorul conținut: „2/1) să se adreseze, cu permisiunea organului de urmărire penală sau a instanței de judecată, persoanei interesele căreia le</p>	<p>Prevederi incompatibile cu legislația în vigoare</p>	<p>Deși în nota de argumentare autorul propune reglementarea respectivă pentru „avocatul-apărător și avocatul reprezentant al victimei, părții vătămate, părții civile, părții civilmente responsabile în caz de asistare la realizarea actelor de urmărire penală”, din contextul în care este plasată norma – ca un punct distinct în cadrul art.68 alineatului (2) care reglementează drepturile apărătorului bănuțului, învinuțului sau inculpatului – precum și din conținutul normei rezultă o „dedicație” a acesteia anume pentru bănuțul, învinuțul sau inculpatul apărat de avocat. Referitor la acest aspect, amintim prevederile art.68 alin.(2) pct.(1), conform căruia avocatul bănuțului, învinuțului sau inculpatului deja are dreptul „de a avea întrevederi cu bănuțul, învinuțul, inculpatul fără a se limita numărul și durata lor”. În decursul acestor întrevederi nelimitate avocatul poate să le ofere clienților săi (bănuțului, învinuțului sau inculpatului) orice fel</p>	<p>Recomandăm autorului excluderea normei.</p>

	<p>reprezintă cu întrebări, observații, îndrumări”.</p>		<p>de sfaturi și îndrumări, fără vreo restricție, însă perpetuarea acestei practici și în cadrul acțiunilor procesuale desfășurate va influența rezultatul acestor acțiuni, chiar cu riscul neatingerii scopului procesului penal.</p> <p>Legea procesual-penală recunoaște dreptul de a „se adresa cu întrebări, observații, îndrumări” doar pentru reprezentantul legal al martorului minor (art.91 alin.(2) pct.(1)) și pentru avocatul martorului (art.92 alin.(2)). Legiuitorul național a decis că pentru aceste categorii de persoane, relativ dezinteresate/nepărtinitoare, se permite „adresarea întrebărilor, observațiilor, îndrumărilor”. Extinderea acestei prevederi și pentru avocatul bănuitului, învinuitului sau inculpatului este după părerea noastră un exces care va influența negativ atât acțiunile procesuale și chiar întregul proces de cercetare a infracțiunilor.</p>	
3	<p>Cerințe excesive pentru exercitarea drepturilor Articol unic – Codul de Procedură penală al Republicii Moldova nr.122-XV din 14.03.2003 (republicat în Monitorul Oficial al republicii Moldova nr.248-251/699 din 05.11.2013 Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.104-110/447 din 07.06.2003), cu modificările și completările ulterioare, se modifică și se completează după cum urmează: 4. Articolul 72 alineatul (4),</p>	<p>Stabilirea condițiilor dificile de realizat</p>	<p>Semnalăm asupra unei prevederi care stabilește condiții excesive pentru exercitarea dreptului de a cere înlăturarea avocatului din procesul penal.</p> <p>La moment, cadrul normativ stabilește în art.72 alin.(2) și alin.(3) al Codului de procedură penală nr.122/2003:</p> <p>„(2) Avocatul care acordă asistență juridică garantată de stat va fi înlăturat din procesul penal dacă persoana pe care o apără are temeieri reale de a pune la îndoială competența sau buna-credință a avocatului și va depune o cerere pentru înlăturarea acestui apărător din proces.</p> <p>(3) Apărătorul nu poate participa în procesul penal dacă a acordat anterior sau acordă în prezent asistență juridică unei persoane ale cărei interese</p>	<p>Recomandăm excluderea normei.</p>

cuvintele „și hotărârea respectivă nu este susceptibilă de a fi atacată” se exclud.

vin în contradicție cu interesele persoanei pe care o apără, precum și dacă se află în relații de rudenie sau în relații de dependență personală de prima.”

Conform art.72 alin.(4) al Codului de procedură penală nr.122/2003: „Cererea de înlăturare din procesul penal a apărătorului se soluționează de către procuror sau de instanță și hotărârea respectivă nu este susceptibilă de a fi atacată.” Este relevantă și prevederea de la art.71 alin.(3): „Admiterea sau neadmiterea renunțării la apărător se decide de către procuror sau de instanță prin hotărâre motivată.”

Cu alte cuvinte, persoana singură decide asupra faptului dacă mai are sau nu încredere în avocatul său și îi mai încredințează apărarea drepturilor și intereselor sale legitime. Norma care oferă posibilitatea atacării hotărârii instanței de înlăturare a apărătorului, este o reglementare care stabilește cerințe excesive atât pentru persoana-client al avocatului cât și pentru reprezentantul organului de urmărire penală care constată una dintre circumstanțele în care apărătorul nu are dreptul să participe la procesul penal.

25